

ДІЛОВА ЛЕКСИКА В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: СПЕЦИФІКА, ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

BUSINESS VOCABULARY IN ENGLISH AND UKRAINIAN: SPECIFICS, FEATURES OF TRANSLATION

Кондратенко Л.І.,
orcid.org/0000-0001-6566-5888
 кандидат педагогічних наук, доцент,
 проректор з навчально-методичної роботи,
 доцент кафедри інформаційних технологій та інновацій
 Приватного вищого навчального закладу (ПВНЗ) – інституту
 «Українсько-американський університет Конкордія»

Могіла О.А.,
orcid.org/0000-0002-4681-2501
 доцент кафедри загальноосвітніх дисциплін
 Приватного вищого навчального закладу (ПВНЗ) – інституту
 «Українсько-американський університет Конкордія»

Нижник Т.В.,
orcid.org/0000-0002-0686-2969
 старший викладач кафедри загальноосвітніх дисциплін
 Приватного вищого навчального закладу (ПВНЗ) – інституту
 «Українсько-американський університет Конкордія»

Статтю присвячено вивченню функціонування термінологічних систем й кліше у діловому англійському дискурсі, тобто використанню лексичних інструментів мови як засобу вираження в англійському бізнес-середовищі та їх перекладу на українську мову. Акцент робиться на застосуванні творчого мультидисциплінарного підходу як дієвого методу вдосконалення навичок письма студентами, бажаними оволодіти англійською мовою як іноземною. При вивченні іноземної мови чітко розмежовуються поняття оволодіння навиками слухання, говоріння, читання, письма. Уточнюється, що навички письма передбачають використання на практиці знань з різних жанрів бізнес-літератури.

Розкрито сутність та зміст двох важливих рівнів перекладу ділових, економічних, управлінських текстів: 1) знання та вміння оперувати вузькоспеціалізованою лексикою; 2) знання та вміння працювати з різними атрибутами розмовного та літературного дискурсу. Застосування мультидисциплінарного підходу розглянуто із точки зору вільного подання думок, поєднання із методами мозкового штурму, синектики. Вказано на можливі складнощі, приховані колізії при перекладі бізнес-текстів англійською мовою, наслідки для науки в цілому.

Окреслено головні принципи успішності застосування методів стандартизації, уніфікації та асоціативності поряд із елементами творчої волатильності задля отримання найбільш значущих результатів. Розглянуто прикладні аспекти ділової лексики в англійській та українській мові: застосування варіацій перекладу для студентів із середнім рівнем володіння англійською мовою (B1). Подано ряд вправ на розкриття письмового потенціалу особистості студентів. Серед них такі, які демонструють навички оперування юридичною, дипломатичною та бухгалтерською термінологічною лексикою професійного спілкування.

Серед вправ також і завдання на переосмислення значення знайомих фраз, виключення «технічного» зацікнення на перекладі та активація переходу до «творчої легкості» перекладу. Розроблені вправи допоможуть студентам вищих навчальних закладів (за спеціальністю перекладач) закріпити навички перекладу ділової документації комерційної тематики. Застосування творчого мультидисциплінарного підходу до перекладу ділової лексики в англійській та українській мові дозволить розблокувати свідомість, дистанціюватися від рамкового інтелекту, буде сприяти формуванню креативної особистості.

Ключові слова: ділова лексика, діловий дискурс, мультидисциплінарний підхід, креативність.

The article is devoted to the study of the functioning of terminological systems and clichés in business English discourse, that is, the use of lexical language tools as a means of expression in the English business environment and their translation into Ukrainian. Emphasis is placed on the application of a creative multidisciplinary approach as an effective method of improving writing skills for students who wish to master English as a foreign language. When learning a foreign language, the concepts of mastering the skills of listening, speaking, reading, and writing are clearly distinguished. It is clarified that writing skills involve the use in practice of knowledge of different genres of business literature.

The essence and content of two important levels of translation of business, economic, management texts are revealed: 1) knowledge and ability to operate with highly specialized vocabulary; 2) knowledge and ability to work with various attributes of colloquial and literary discourse. The application of a multidisciplinary approach is considered from the point of view of free opinion, combination with brainstorming methods, synaptic. The possible difficulties, hidden conflicts in the translation of business texts into English, and the consequences for science in general are indicated.

The main principles of successful application of standardization, unification and associatively methods along with elements of creative volatility to obtain the most significant results are outlined. Applied aspects of business vocabulary in English and Ukrainian are considered: the use of translation variations for students with an average level of English proficiency (B1). A number of exercises to reveal the written potential of the students' personality are presented. Among them are demonstrative skills of operating legal, diplomatic and accounting terminological vocabulary of professional communication.

Among the exercises there are also tasks on rethinking the meaning of familiar phrases, eliminating technical obsession with translation and activating the transition to the creative ease of translation. The developed exercises will help university students (translator by profession) to consolidate the skills of translating business documentation on commercial topics. The use of a creative multidisciplinary approach to the translation of business vocabulary in English will allow you to unblock consciousness, distance yourself from the frame intelligence, and will contribute to the formation of a creative personality.

Key words: business vocabulary, business discourse, multidisciplinary approach, creativity.

Постановка проблеми. Мова світу бізнесу та економіки являє собою змішаний дискурс, порівну науковий і літературний. Ділова лексика в англійській та українській мові з одного боку зрозуміла та чітка (особливо з технічного боку); з іншого боку, волатильна із інтеграційною структурою (двозначною, метафоричною тощо).

При перекладі ділових, економічних, управлінських текстів необхідно вміти працювати на двох рівнях. Перший рівень передбачає знання та вміння оперувати вузькоспеціалізованою лексикою. Діловий жаргон належить до такої динамічної та фундаментальної галузі сучасного світу, що змушує генерувати дедалі більшу кількість термінів та виразів, щоб упоратися з новими діловими ситуаціями. Кожна з таких ситуацій постійно створюється безперервною та інтерактивною людською діяльністю. Дуже часто ця обставина стає причиною появи низки взаємодоповнюючих понять, які необхідно перекласти, перш ніж їх вживання стане піддано фіксації і буде включено до словників. Другий рівень передбачає знання та вміння працювати з такою мовою, яка також містить різні атрибути розмовного та літературного дискурсу. Вона поєднає у своїй структурі денотативний і конотативний рівні. Все це зумовлено тим, що оскільки ділову мову ми вважали ще й гуманітарною наукою, вона включає безліч культурних і риторичних ресурсів. Тому важливим є точність перекладу також і подвійних значень, імплікатур, ідіоматичних виразів англійської ділової лексики. Саме застосування творчого мультидисциплінарного підходу дозволяє перекладу бути більш точним та природним чином перетікати на сторінки, розблокувати когнітивні упередження-кліше.

Аналіз досліджень та публікацій. Питання специфіки та особливостей перекладу ділової англійської лексики були предметом обговорення у дослідженнях чималої кількості зарубіжних акторів. Вітчизняна філологічна наука поки що не містить значної кількості напрацю-

вань із даної проблематики у силу неповного відображення у методології вивчення іноземної мови «вільного трактату». Фрагментарно елементи ділової лексики в англійській та українській мові подано у працях таких науковців, як Колот Л. А. [6], Коптілов В. В. [7], Семенчук Ю. О. [3], Синегуб С. В. [4], Ширіна О. О. [8] та ін..

Постановка завдання. Розглянути прикладні аспекти перекладу ділової лексики в англійській та українській мові із застосуванням творчого мультидисциплінарного підходу.

Виклад основного матеріалу. Бізнес лексика (офіційно-документальний стиль) має певну комунікативну мету, яка характеризується стандартизацією, схильністю до уніфікації при підборі засобів, канцелярських штампів [4, с. 34]. Мовою офіційних документів виступають термінологічна лексика й професіоналізми відповідно до тематики та змісту офіційних документів. Перш за все, це юридична, дипломатична та бухгалтерська термінологічна лексика професійного спілкування, яку перекладач просто повинен знати, адже такі мовні одиниці не мають прямого перекладу. Наприклад: *bargaining range* – рамки угоди; *benefit reduction* – зменшення пільг; *bid price* – ціна покупця; *break-even chart* – графік беззбитковості; *crowding-in* – інвестиційна підтримка; *net export* – чистий експорт; *net income* – чистий прибуток; *net sales* – чисті продажі; *closely held corporation* – закрыта корпорація; *combatting monopsony power* – боротьба з монополією; *contestable market* – ринок, здатний до конкуренції.

Перекладіть англійською мовою подані речення, вживаючи професійну термінологію:

1. В рамках цієї угоди можна буде швидше та простіше здійснити закупівлю товарів/послуг широкого споживання, ринкові ціни на які значно коливаються часу від часу.

2. Зменшення пільг на оплату житлово-комунальних послуг надаються підприємствами та організаціями у безготівковій формі шляхом оплати за фактично спожитий обсяг пільгових

послуг, але не більше встановлених норм споживання (або за обсяг послуг, визначений за нормами споживання (за відсутності засобів обліку).

3. Ціна покупця відіграє вирішальну роль у формуванні ринкової ціни. Вона може відрізнятися за групами покупців залежно від їхніх доходів, масштабів споживання, вікових та особистих оцінок, при наявності ринку споживача.

4. На графіку беззбитковості треба відобразити точки з показниками загальних витрат, й для цього необхідно підсумувати змінні і постійні витрати.

5. В умовах економічної нестабільності інвестиційна підтримка конкурентоспроможності персоналу на внутрішньому ринку є вкрай необхідною та вимагає виражених управлінських рішень та стратегічного підходу.

6. Акції закритих корпорацій у силу специфіки природи самих товариств розподіляються між засновниками та іншими стейкхолдерами, а сам наявний акційний портфель не можна ні купити, ні продати на біржі.

7. Ринок, здатний до конкуренції – це ринок, в якому так багато продавців і покупців певного товару, що жоден не може вирішальним чином впливати на ринкову ціну.

8. Одним із дієвих шляхів боротьби із монополією може бути соціальний протест, адже монополіст не дозволяє заходити на ринок іншим гравцям, піднімаючи ціни, створюючи міцний фундамент.

1. Within this bargaining range, it will be possible to make it faster and easier to purchase consumer goods/services, as market prices vary significantly from time to time.

2. Benefit reduction for payment of housing and communal services is provided by enterprises and organizations in non-cash form by way of payment discount for the actually consumed amount of preferential services, but not more than the established consumption standards (or for the volume of services determined by consumption standards (in the absence of accounting means).

3. A bid price plays a decisive role in the formation of the market price. It may vary by groups of buyers depending on their income, consumption scale, age and personal estimates, as to presence of the consumer market.

4. On the break-even chart you have to display points with indicators of total expenditures, and for this reason it is necessary to summarize variable and fixed costs.

5. In conditions of economic instability, crowding-in for the competitiveness of a staff in the domestic market is essential and requires management decisions and strategic approach.

6. Due to the specific nature of the companies themselves, the shares of closed corporations are distributed among the founders and other stake holders, and the existing stock portfolio can neither be bought nor sold on the stock exchange.

7. A contestable market is a market in which there are so many sellers and buyers of a particular product that no one can decisively influence on the market price.

8. One of the effective ways of the combatting monopsony power is a social protest when the monopolist does not allow other gamers to enter the market, raising prices, creating a solid foundation.

При аналізі ділового листування були виявлені загальні лексичні характеристики такого дискурсу: часте використання канцелярських штампів таких, як: With reference to your request (З посиланням на ваше прохання), Yours faithfully (З повагою..), Appreciate your cooperation and assistance (Ми високо цінуємо вашу співпрацю та допомогу), I'm looking forward to hearing from you soon (З нетерпінням чекаю відповіді), Please inform us as soon as possible (Просимо повідомити нас якнайшвидше), Your prompt answer would be appreciated (Будемо вдячні за швидку відповідь), Thank you for your letter regarding ... (Дякуємо за ваш лист щодо ...), I apologise for any inconvenience (Прошу вибачення за будь-які незручності).

Для прикладу вживання канцелярських штампів та шляхів їх перекладу студентам пропонується наступна вправа:

1. We look forward to a successful working relationship in the future and the possibility to speak to you personally. Please inform us as soon as possible as to your final decision and competitive prices. Ми з нетерпінням чекаємо вигідних відносин від співраці в майбутньому і можливості поговорити з вами особисто. Будь ласка, повідомте нам якомога раніше, про ваше остаточне рішення і конкурентоспроможні ціни.

2. Please contact us again if you have any questions or any unsolved problems. We highly appreciate your cooperation and assistance. Yours faithfully, Mr. John. Будь ласка, зв'яжіться з нами ще раз, якщо у вас є які-небудь питання або будь-які невирішені проблеми. Ми щиро цінуємо вашу співпрацю та допомогу. З повагою, пан Джон.

3. We look forward to welcoming you as our best customer. If you need any further information as to our terms of the contract, please do not hesitate to contact us. I apologise for any inconveniences, we will pay attention to this matter immediately. Ми з нетерпінням чекаємо на вас як нашого найкращого клієнта. Якщо вам потрібна додаткова інформація щодо наших умов договору, будь ласка, не соромтеся, повідомте нас. Прошу виба-

чення за будь-які незручності, ми негайно звернемо увагу на дане питання.

4. I am looking for new employment opportunities in your company and I need to know if you have any vacancies for me. There is no still any information on my request. Thank you so much for your time and for your letter regarding my vacancie in advance. Я шукаю нові можливості працевлаштування у вашій компанії, і мені потрібно знати, чи є у вас які-небудь вакансії для мене. На мій запит досі немає жодної інформації. Велике спасибі за ваш час і за ваш лист щодо моєї вакансії заздалегідь.

Нижче наведемо декілька прикладів скорочень, що використовуються в діловій англійській мові, наприклад: AA (Advertising Association) – рекламна асоціація; AAA – першокласні цінні папери (умовне визначення); AC (account current) – поточний банківський рахунок (в Англії), відкритий рахунок (у США); a/c или ACC (account) – рахунок; Adv. (advance) – кредит; AGM (annual general meeting) – щорічне загальне зібрання акціонерів; AMEX (American Stock Exchange) – Американська фондова біржа; BIS – (Bank of International Settlements) – Банк міжнародних розрахунків; FMS (flexible manufacturing system) – гнучка виробнича система; I/L (import license) – ліцензія на імпорт [6, с. 67].

Перекладіть подані речення з англійської на українську мову й визначте лексичні трансформаційні типи, вжиті при перекладі:

1. AA is a trade association that has impact on individuals, the economy and society which represents advertisers, agencies, media and research services in the UK advertising industry.

2. AGM is held at the account of the joint-stock company at the initiative of the shareholder (shareholders), who pay the expenditures of organizing, preparing and holding such general meetings on the determination of the main directions of activity of the joint-stock company; amendments to the charter of the company; making a decision on the cancellation of repurchased shares; making a decision to change the type of company; decision on the placement of shares, etc.

3. AMEX (American Stock Exchange) is located in New York, the second largest stock exchange in the United States, with a turnover of about one tenth of all shares sold in the United States.

4. The issuance of I/L (import license) for the import of goods is the right to import within the prescribed period of a certain product (goods), which is the object of a special investigation or special measures, it cannot be transferred to other legal entities.

5. FMS (flexible manufacturing system) automatically adapts to changes in the production program and has the property of automated reconnection in the production of products.

1. PA – це рекламна асоціація, яка впливає на приватних осіб, економіку та суспільство та представляє рекламодавців, агентства, засоби масової інформації та дослідницькі послуги в рекламній індустрії Великобританії.

2. Загальне зібрання акціонерів проводиться за рахунок коштів акціонерного товариства з ініціативи акціонера (акціонерів), які сплачують витрати на організацію, підготовку та проведення таких загальних зборів щодо визначення основних напрямів діяльності акціонерного товариства; внесення змін до статуту товариства; прийняття рішення про анулювання викуплених акцій; прийняття рішення про зміну типу товариства; прийняття рішення про розміщення акцій та інше.

3. Американська фондова біржа (АФБ), розташована в Нью-Йорку, друга за величиною фондова біржа в США, із оборотом приблизно в одну десяту всіх акцій, що продаються в США.

4. Видача спеціальної ліцензії на імпорт товарів – це право на імпорт протягом установленого строку певного товару (товарів), який є об'єктом спеціального розслідування або спеціальних заходів, яка не може бути передана іншим юридичним особам.

5. Гнучка виробнича система (ГВС) автоматично адаптується до змін у програмі виробництва й володіє властивістю автоматизованого переналагодження при виробництві виробів.

Одним із складнощів перекладу текстів офіційно-ділового стилю є проблема обирання відповідного еквіваленту при перекладі [6, с. 102].

Оберіть один із запропонованих варіантів відповідей для перекладу бізнес термінології у контексті:

Optimization of fixed (not variable) expenses and costs of our company is the search and implementation of more effective way to manage finances. No business can exist without expenditures. However, fixed (not variable) expenses should be useful: the enterprise is profitable when every spent penny leads to a profit. Optimization of the company's fixed (not variable) expenses will help to increase profitability, avoid economic problems and save the company in times of crisis. We think that for our company this plan is economically profitable (feasible). Nowadays fixed (not variable) expenses are approximately \$15,000 per month. The assets of our company were ever worth (peaked) at \$3 million in 2021. That's undoubtless that it has a good track record (good history). You

have to keep every proof of payments (keep receipts) or other acceptable records of every payment to your business and every fixed (not variable) expenses by your business.

Оптимізація витрат і ресурсів компанії – це пошук і впровадження більш ефективного способу управління фінансами. Жоден бізнес не може існувати без витрат. Однак витрати повинні бути корисними: підприємство прибуткове, якщо кожна витрачена копійка призводить до прибутку. Оптимізація витрат компанії допоможе підвищити рентабельність, уникнути економічних проблем і врятувати підприємство навіть в умовах кризи. Ми гадаємо, що для нашої компанії цей план є економічно обґрунтованим. На сьогодні постійні витрати нашої компанії становлять приблизно \$ 15 000 на місяць. Найвища вартість, яку коли-небудь досягали активи нашої компанії, становила близько 3 мільйонів доларів у 2021 році. Безсумнівно, фірма має гарну репутацію. Ви завжди повинні зберігати квитанції щодо підтвердження платежів або реєструвати іншим прийнятним способом кожен платіж, отриманий вашим бізнесом, і всі витрати вашого бізнесу.

Виконаний аналіз демонструє велику варіативність вправ для опанування ділової лексики

в англійській та українській мові, вдосконалення навичок письма студентами. Звичайно, мовні технічні кліше можуть мати місце, але при творчому вивченні англійської мови як іноземної доцільно виходити за рамки пропонованого та розширювати власну компетенцію.

Висновки. Переклад англійської ділової лексики вимагає пильної уваги перекладача, вміння обирати з найбільш відповідних еквівалентів в контексті, а також навичок дотримання відповідного плану вираження, тобто норм мови перекладу з використанням лексичних трансформацій.

Переклад не може здійснюватися правильно без використання спеціальних знань у відповідній сфері, без знання бізнес термінології, стандартизованих кліше та загальноприйнятих абревіатур. Необхідно орієнтуватися у світі бізнесу, а також володіти спеціальним словниковим запасом і знати особливості використання іноземної термінології саме в конкретному контексті.

У результаті застосування творчого мультидисциплінарного підходу до перекладу ділової лексики в англійській та українській мові дозволить розблокувати свідомість, дистанціюватися від рамкового інтелекту, буде сприяти формуванню креативної особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бібік С.П., Сюта Г.М. Ділові документи та правові папери. Харків: Фоліо, 2006. 493 с.
2. Глазкова М.Ю., Стрельцов А.А. Перевод официально-деловой документации. Издательство «Феникс», 2011. 240 с.
3. Семенчук Ю. О. Вивчення термінологічної лексики у курсі ділової англійської мови. *Іноземні мови*. 2003. № 3. С. 29-32
4. Синегуб С. В. Основи перекладацького аналізу тексту. К.: Редакційно-видавничий відділ МНТУ, 2005.
5. Шевчук С.В. Українське ділове мовлення: Навч. посібник; 4-те вид., випр. Київ: Вища шк., 2005. 302 с.
6. Колот Л. А. Англійська мова ділової кореспонденції: навч. посіб. / Л. А. Колот, Л. В. Кушмар. Вид. 3-тє, допов. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. 228 с.
7. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. К.: Юніверс, 2003. 280 с.
8. Ширіна О. О. Важливість бізнес англійської мови. 2021.
9. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. 2nd Edition. Macmillan Education, 2015. 930 S.
10. Zheng, Pingfei. Multisensor Feature Fusion-Based Model for Business English Translation. *Scientific Programming* 2022 (2022).